

část sborníku *Tradície slovenskej rodiny* (spolu s M. Botíkovou a K. Jakubíkovou, 1994) je věnována tomuto tématu. Skoro by se dalo říci, abych parafrázoval, že kapitoly z této knihy jsou jakousi „poslední poklonou“ badatelky Švecové zkoumané problematice. V 70. a v 80. letech vedla sekci pro studium společenských vztahů při Mezinárodní komisi pro studium Karpat a v rámci tématických konferencí či pracovních seminářů směřovala členy sekce na nejrůznější, neprobádaná témata – kmotrovství, život a postavení svobodných matek, problematiku etiky, chápání práce a odpočinku atp. Středem zájmu její sekce se stala i problematika lokálních skupin obecně a na Slovensku zvláště. Sama Soňa Švecová věnovala této problematice řadu článků, monografie *Kopanicová sídla a dědina*, 1975, *Lazy v 19. a 20. storočí*, 1984, a to vše završené studií *Lazy a lazníci* (v monografii *Hont*, 1988, J. Botík ed.). Výsledkem společného úsilí pak byl i soupis všech lokálních skupin na

Slovensku, tak jak existovaly v posledních dvou stech padesáti letech. Všechny tyto práce patří k průkopnickým v oblasti výzkumu společenských vztahů obecně a společenských skupin zvláště. Ve své badatelské činnosti se neomezovala jen na úzký okruh etnografických kolegů, ale spolupracovala s kolegy z příbuzných oborů – např. s historickými demografy a s historiky při výzkumu forem rodiny. No a nakonec bych snad měl připomenout ještě její školitelskou činnost – tím nemyslím dobu našich studií, ale léta následující, kdy nám, začínajícím etnografům (později etnologům či antropologům) byla dr. Švecová právě tak ochotnou konzultantkou jako přísnou kritičkou našich prací. To konečně trvá podnes.

Josef Kandert

Literatura: Frolec, V.: Životní jubileum Soni Švecové. *Národopisné Aktuality* 16/1979; Botík, J.: Jubileum PhDr. Sone Švecovej, CSc. *Slovenský Národopis* 28/1980.

b. Zprávy z konferencí

Kultura jako ekonomický faktor

6. Ekonomické fórum evropských regionů, Výmar, 3. – 4. května 1999

Kultuře jako ekonomickému faktoru bylo věnováno 6. Ekonomické fórum evropských regionů, které se konalo ve dnech 3. – 4. května 1999 v SRN, ve městě Výmaru ležícím v regionu Thuringia.

Zástupci různých evropských regionů realizují pravidelná setkání, která věnují aktuálním problémům ovlivňujícím život v regionech. Obdobně jako v jiných letech se tohoto 6. fóra zúčastnili nejen političtí představitelé regionů, ale i odborníci, kteří se z pohledu svých specializací vyslovili k hlavní náplni jednání. Tím byl zejména problém financování kultury v období významných integračních a globalizačních procesů.

Místem konání bylo zvolen Výmar, který se stal v tomto roce „Evropským

městem kultury“ s bohatou nabídkou kulturních a společenských akcí, které se staly také součástí programu tohoto fóra.

Účastníky jednání přivítal Otto Kretschmer – Thürinenský ministr spravedlnosti a evropských věcí a první náměstek prezidenta Asociace evropských regionů (AER). Pozdravy připojili další významní zástupci hostujícího regionu i dr. Josef Hofmann – náměstek předsedy Rady Evropy (CLRAE).

Úvodní referát byl věnován kultuře v globalizované společnosti a byl přednesen prof. Peterem Glotzem, rektorem University v Erfurtu, a Danielem Goeudevertem, náměstkem Evropské federace regionů. Oba zdůraznili význam podpory kultury na lokální a regionální úrovni a důležitost zachování kulturního dědictví pro budoucí generace. Shodli se na nutnosti odborné analýzy současného stavu, jejíž výsledky by se staly významnou základnou pro řízení kulturní politiky národních i nadnárodních institucí integrované a globalizované Evropy. Domnívám se, že také čeští specialisté by měli věnovat větší pozornost těmto otázkám a aktivněji prosazovat výsledky své odborné činnosti. Ty by se měly stát základem řídicí práce politických představitelů, jak se to děje ve vyspělých částech Evropy. Tento trend bude ještě aktuálnější v době, kdy budou ustanoveny regionální vlády v souvislosti s reformou veřejné správy v ČR. V tomto smyslu se před odborníky, kteří se zabývají vývojem i rozvojem regionů na našem území otevírají velké možnosti odborných aktivit. To platí nejen pro ekonomy, geografy, sociology, ale i pro etnology, kulturní historiky a odborníky dalších společenskovědních disciplín.

Financování kultury není ve vyspělém světě závislé pouze na státech, ale také

na sponzorech, nadacích a dalších nevládních organizacích i jednotlivcích. Využijeme-li srovnání těchto zemí a ČR, musíme konstatovat, že tento trend se v našich podmínkách začíná úspěšně rozvíjet. Příspěvky k tomuto tématu, které zde byly předneseny, zdůrazňovaly pozitivita i negativa pro zachování svébytnosti a rozmanitosti kultury. Nebezpečí spočívá především ve výběru kulturních aktivit, jejich dostupnosti i odpovídajícímu zájmu širokých vrstev obyvatelstva. Hlavní důraz byl dáván na poslání kultury jako důležitého faktoru rozvoje lidské osobnosti. Proto byla ekonomizace kultury vystavována z odborného hlediska velmi kritické analýze, jak ze strany přednášejících, tak i z řad přítomné veřejnosti.

Další část jednání byla věnována kultuře a kulturním aktivitám jako zdroji finančních prostředků pro komerční účely. Nejvíce příspěvků bylo věnováno vztahu turistického ruchu a kultury a kulturním aktivitám jako významnému prvku „image“ lokalit a regionů. V této souvislosti byly v popředí zájmu historické památky, etnografika a návrat k některým tradicím. Pozornost byla zaměřena také na vytváření nových kulturních aktivit, které by se staly základem pro nový obraz regionů, dostaly se do historie regionů a staly se součástí života jejich obyvatel.

Na tyto otázky pak navázal blok příspěvků, který se týkal významu kultury v regionálním rozvoji. Z pohledu odborníků je v tomto smyslu kultura na jedné straně nejvíce ohrožována negativní ekonomizací a na druhé straně může nejvíce prospět rozvoji místního života obyvatel regionů. V této souvislosti byla zdůrazňována úloha místních a regionálních vlád a komunit, které by měly vstupovat a ovlivňovat vzájemný vztah

kulturních a ekonomických zájmů. Přednesené diskusní příspěvky byly přínosem pro vytváření evropského regionálního konceptu „Kultury 2000“.

Diskuse proběhla také k otázkám úlohy lokální a regionální kultury a kulturního dědictví jako základního komponentu evropské pluralitní identity. Z mnoha prvků, které tuto identitu podporují bylo zdůrazněno zejména poslání muzeí, jejichž aktivity a dopady na kulturní procesy jsou nesporné. Z hlediska historických kořenů českých muzeí, většinou vedených nadšenými a obětavými odborníky je jejich činnost stále nedoceněna, i když snese nejnáročnější mezinárodní hodnocení. Jejich financování u nás i v celé Evropě naráží na stejné problémy. Ukazuje se, že i v dalším tisíciletí budou muzea sehrávat velkou roli při ochraně kulturního dědictví a budou se také významně podílet na jeho propagaci v globálním světě. Muzeím a jejich další existenci by proto měla být v našich podmínkách věnována větší pozornost než je tomu dosud.

Značná pozornost byla věnována kulturní komunikaci, kulturní politice a otázkám rozvoje demokracie v současnosti. Není třeba zdůrazňovat, že v této oblasti poznání se přednášející zaměřili na interkulturní výchovu, na význam multikulturní komunikace, na otázky spojené s meziregionálními i mezinárodními vztahy obyvatel Evropy. Širokou diskusi vyvolalo poslání medií v současném vývoji. Media dnes vstupují do významných životních procesů obyvatel Evropy, proto by měly být dopady jejich vlivu v centru intenzivního zájmu nejen

politiků, ale i odborné a široké veřejnosti.

Závěrečné zasedání u kulatého stolu bylo věnováno diskusi k tématu Kultura a ekonomie – partneři s perspektivou? Z bohaté diskuse vyplynulo, že nejen političtí představitelé, ale i odborníci z různých částí Evropy si jsou vědomi nebezpečí ekonomizace kultury. Zdůrazňují naléhavost odborných analýz, které jsou nezbytné pro řízení kulturních procesů v Evropě. Velmi pozitivně byly přijaty názory o nezbytnosti poznání potřeb a zájmů lokálních a regionálních komunit. Participace těchto společenství na kulturním dění evropských regionů může nebezpečí ekonomizace kultury v negativním smyslu do značné míry eliminovat.

Z jednání 6. Ekonomického fóra evropských regionů, které se soustředilo na poznání vztahu kultury a ekonomické reality vyplynulo, že kultura je významným stimuletem ekonomického rozvoje regionů, neboť významně ovlivňuje a zlepšuje kvalitu života, umožňuje intenzivnější sociální komunikaci, je zdrojem informací nezbytných pro bezproblémové procesy sociální integrace, proto by mělo být její financování v popředí zájmu nejen státu, ale všech, kteří mohou rozvoj kultury ekonomicky podpořit. Všichni, kteří vstupují do vztahu kultura a ekonomie by měli mít na zřeteli význam kultury pro budoucí perspektivy Evropy i celého světa. Z těchto aspektů mělo jednání fóra mimořádný význam, neboť vytvořilo dobrý základ pro další odbornou diskusi o budoucnosti kultury v integrovaném a globálním světě.

J. Kadeřábková